

Beelden van het andere Israël

Op donderdagavond 21 maart 2019 vond in de Ontmoetingskerk in Enschede een vrij unieke bijeenkomst plaats. Ondanks de uiteenlopende opvattingen over de situatie in Israël en Palestina en hoe daarmee om te gaan, organiseerden de classicale werkgroep Kerk & Israël, de stichting Oecumenische Vrouwengroep Twente-Bethlehem en de Palestina Werkgroep Enschede samen een informatiebijeenkomst over het Steuncomité Israëliische Vredes- en MensenrechtenOrganisaties (SIVMO). Ze konden elkaar vinden in de “steun voor het andere Israël”, zoals Jaap van der Vinne zijn inleiding had gedoopt.

Zoals ook al tijdens een eerdere bijeenkomst van de classicale werkgroep Kerk & Israël in ditzelfde kerkgebouw was gebleken, hebben veel mensen die aanvankelijk voluit achter de stichting van de staat Israël stonden en daar veel van verwachtten, in de loop van de tijd steeds meer twijfels gekregen. In ieder geval over het beleid van de achtereenvolgende regeringen ten aanzien van de kolonisten en de Palestijnen. Een beleid dat nooit helemaal los gezien kan worden van de houding van (de meerderheid van) de Israëliische bevolking. “Dit is niet het Israël dat mij destijds voor ogen stond,” zo verklaarde een oudere heer tijdens de bijeenkomst van vanavond die destijds drie maandsalarissen had overgemaakt op een steunfonds voor de opbouw van de staat Israël.

Dat het niet het Israël is geworden dat hen voor ogen stond geldt ook voor veel joden in Nederland, maar ook in Israël of elders in de wereld, zo maakte Jaap van der Vinne duidelijk. En één van hen, Anneke Mouthaan, nam in 1991 het initiatief tot de oprichting van het Steuncomité Israëliische Vredes- en MensenrechtenOrganisaties (SIVMO) dat het “andere Israël” wilde versterken. Steun wilde geven aan de vele organisaties en initiatieven in Israël zelf die zich tegen de Israëliische bezettingspolitiek richten en een brug proberen te slaan naar de Palestijnse bevolking in Israël zelf en in de bezette gebieden.

SIVMO steunt ‘het andere joodse geluid’ in Israël zelf; de stichting Een Ander Joods Geluid (EAJG), in 2001 eveneens op initiatief van Anneke Mouthaan tot stand gekomen, verwoordt het andere joodse geluid in Nederland. Beide organisaties, SIVMO en EAJG, delen met elkaar de initiatiefneemster en de achtergrond dat ze in de eerste plaats vanuit de joodse gemeenschap in Nederland zijn opgericht, maar staan verder volstrekt los van elkaar. Ze hebben elk een eigen bestuur, een eigen doelstelling en geen enkele formele band met elkaar, zo benadrukt Jaap van der Vinne.

De voorzitter van SIVMO is nog steeds een jodin, onder de andere bestuursleden komen ook andere achtergronden voor. Zelf is Jaap van der Vinne van 2013 tot 2015 penningmeester van SIVMO geweest. Hij heeft 40 jaar in het bankwezen gewerkt en was bepaald geen actievoerder. Hij kwam vooral als financiële man bij SIVMO binnen en maakte delen van de binnenkomende donaties (ongeveer € 100.000 per jaar) over naar de 10 tot 15 door SIVMO gesteunde Israëliische vredes- en mensenrechtenorganisaties. Gaandeweg is hij zich meer gaan verdiepen in wat deze organisaties met dat geld doen en om het met eigen ogen te aanschouwen is hij in 2015 en daarna nog een keer in 2016 in Israël en Palestina geweest.

Dankzij die bezoeken en de nadere kennismaking met de door SIVMO gesteunde projecten kan hij, bijvoorbeeld vanavond, ook een bijdrage leveren aan de tweede doelstelling van SIVMO naast de financiële ondersteuning van groepen daar, namelijk het vergroten van de bekendheid onder de Nederlandse bevolking van die groepen daar en van hun activiteiten. De derde doelstelling, waaraan Jaap van der Vinne inmiddels ook een bijdrage levert, is het leggen van contacten tussen de organisaties daar in Israël en organisaties, beleidsmakers en media hier in Nederland.

De presentatie vanavond staat vooral in het kader van die tweede doelstelling en daartoe loopt Jaap van der Vinne een tiental door SIVMO gesteunde organisaties af. De hieronderstaande omschrijvingen zijn van zijn powerpoint-presentatie overgenomen:

1. ActiveStills is een collectief van jonge Israëliische en internationale fotografen dat zich voor sociale verandering inzet. De fotografen zijn elke dag op pad om de strijd tegen de bezetting van de Palestijnse gebieden en tegen sociaal onrecht te documenteren

2. B'Tselem zorgt ervoor dat schendingen van mensenrechten in de bezette Palestijnse gebieden openbaar worden en aan de kaak worden gesteld. De rapportages van B'tselem zijn gezaghebbend en leggen binnen en buiten Israël veel gewicht in de schaal.
3. Breaking the Silence. Jonge soldaten en officieren vervullen in bezet gebied hun militaire dienst. Achteraf zijn zij vaak geschokt over hun eigen gedrag jegens Palestijnse burgers. Een aantal van hen heeft een boekje opengedaan en verzamelt sindsdien getuigenissen van andere soldaten.
4. Combatants for Peace. Dit is een groep van vroegere vijanden. Het zijn voormalige Israëlische soldaten en Palestijnse strijders die de wapens hebben neergelegd. Sinds 2006 vormen ze een beweging die zich inzet voor geweldloze beëindiging van het conflict.
5. Hamoked geeft rechtshulp aan Palestijnen van wie de burgerrechten worden geschonden als gevolg van de Israëlische bezetting. Hamoked behandelt duizenden klachten per jaar en boekt in individuele gevallen vaak succes.
6. De vrouwen van Machsom Watch staan dagelijks bij militaire controleposten in bezet Palestijns gebied. Ze houden het optreden van Israëlische soldaten in de gaten en rapporteren over misdragingen.
7. Parents Circle. Honderden Palestijnen en Israëli's die een naast familielid hebben verloren door wederzijds geweld, hebben zich georganiseerd. Ze vormen het levende bewijs dat verzoening mogelijk is. Ze steunen elkaar, geven les, houden conferenties en maken films en brochures.
8. PCATI (Public Committee Against Torture in Israel) voert campagne tegen marteling en mishandeling bij de ondervraging van gevangenen. De organisatie doet onderzoek, publiceert rapporten, dient klachten in, geeft juridische bijstand en brengt discussie op gang.
9. Peace Now is Israëls grootste en bekendste vredesbeweging. Peace Now streeft naar het opheffen van de bezetting en het tot stand brengen van een tweestaten-oplossing. De organisatie monitort de voortgaande uitbreiding van Israëlische nederzettingen en protesteert daartegen en doet veel aan educatie onder Israëlische jongeren.
10. De organisatie Rabbis for Human Rights treedt op als de religieuze stem van het geweten in Israël. RHR is een grote, actieve organisatie die zich op vele manieren inzet voor sociale rechtvaardigheid en de rechten van Palestijnen. Ze heeft een uitgebreid educatieprogramma over mensenrechten voor leraren, scholieren en studenten, organiseert speciale mensenrechtenseminars voor aankomende soldaten en dialoogbijeenkomsten tussen druzen, christenen, moslims en joden, komt op voor gelijke rechten van de Arabische bevolking en de bedoeïenen in Israël, doet mee aan acties tegen het afbreken van huizen van Palestijnen, onteigening van grond en de afscheidingsmuur en voert acties om Palestijnse boeren toegang tot hun land te geven, helpt bij oogst en bij de verkoop van olijfolie. Meer dan honderd rabbijnen en rabbijnen in opleiding zijn aangesloten bij deze organisatie die sinds 1988 bestaat.

Aan de hand van fotobeelden die door de eerstgenoemde organisatie, ActiveStills, zijn gemaakt benoemt Jaap van der Vinne een aantal misstanden waar de verschillende door SIVMO gesteunde Israëlische vredes- en mensenrechtenorganisaties tegen in het geweer komen om de aanwezigen tot slot op te roepen om (via SIVMO) het andere Israël te steunen dat een einde wil maken aan de bezettingen een levensvatbare Palestijnse staat naast Israël ziet als een oplossing van het conflict.

Een en ander vormt onder het uit de achterbannen van de drie organisaties achter deze bijeenkomst afkomstige en dus breed samengestelde, bijna 30-koppige publiek, aanleiding tot uiteenlopende vragen en opmerkingen. Zo vertelt één van de aanwezigen die al 35 jaar lang 4 à 5 keer per jaar in Israël komt, er altijd weer van onder de indruk te zijn dat 'gewone' joden en Arabieren in Israël het over het algemeen heel goed met elkaar kunnen vinden. De kolonisten en andere fanatici vormen slechts een minderheid binnen de Israëlische bevolking, zo betoogt zij, en in plaats van ons steeds te richten op al het negatieve dat er ook in Israël is zouden we ook wat meer waardering mogen hebben voor de Israëlische high tech sector waar we allemaal van profiteren.

Daar brengt iemand anders tegenin dat – zeker na de aanvaarding van de Joodse Natie Wet vorig jaar – er een grote rechtsongelijkheid tussen joodse en niet-joodse inwoners van Israël is. Om nog maar te zwijgen van de inwoners van Palestina. Er worden wel vergelijkingen getrokken met het vroegere Apartheidssysteem in Zuid-Afrika. Hoe ziet de in Zuid-Afrika geboren Jaap van der Vinne dat? Deze verklaart de term ‘Apartheidsstaat’ in Israël natuurlijk erg omstreden is en vooral een belangrijk rol speelt in de politieke discussie, maar dat met name het pasjessysteem waarmee de Palestijnen in de bezette gebieden worden geconfronteerd bij hem zelf wel degelijke feitelijke herinneringen aan het systeem in Zuid-Afrika bovenbrengt.

Dat geldt ook voor de levensvatbaarheid van wat inmiddels over is van een Palestijnse staat. Het gebied is inmiddels zo verbrokkeld dat het economisch nooit levensvatbaar zal zijn. In die zin is datgene dat nu de Palestijnse staat zou moeten vormen volstrekt vergelijkbaar met de Zuid-Afrikaanse thuislanden, de Bantostans. Daarop doorgevraagd verklaart Jaap van der Vinne dat het idee van een Tweestatenoplossing volstrekt irreëel is. Hij wijst op de Israëlische vredesactivist Jeff Halper die een lobby-organisatie is begonnen voor een One-State nation, maar dan met gelijke rechten voor iedereen in die staat. Ook de rechtse krachten in Israël bepleiten namelijk een One-State, maar dan met een blijvende joodse dominantie, ook al zou de joodse bevolking in de minderheid zijn in die ene staat.

Welke methodieken worden door de Israëlische vredes- en mensenrechtenorganisaties gebruikt om het bestaande wij-zij-denken te doorbreken en om tot een ‘samen’ te komen, zo wordt gevraagd. Jaap van der Vinne legt uit dat de verschillende organisaties verschillende methodes hebben. Er zijn groepen die lotgenoten aan weerszijden van de grens opzoeken. Er zijn groepen die leed van de andere (de Palestijnen) zichtbaar willen maken aan een bevolking die voor een belangrijk deel vooral en uitsluitend haar eigen leed wil zien. En er zijn groepen die zij-aan-zij willen staan met de Palestijnen en hen in woord en daad ondersteunen bij hun protest.

Er is dus geen koepel die al deze geweldloze groeperingen bij elkaar kan brengen zodat ze samen een vuist zouden kunnen maken, krijgt iemand als antwoord op zijn vraag. Net als in Nederland heeft elke organisatie haar eigen doelstelling en opvatting. Ook SIVMO heeft binnen de bredere Israël- en/of Palestina-beweging een eigen signatuur en laat zich niet gemakkelijk met andere organisaties in één koepel samenbrengen. Overigens werkt SIVMO wel samen met soortgelijke Amerikaanse organisaties als de Jewish Voice for Peace en de New Israel Fund.

De oudere heer in het publiek die we aan het begin van dit verslag al lieten betogen dat dit Israël niet het Israël is waar hij destijds drie maandsalarissen voor had overgemaakt, krijgt ook het laatste woord. Hij is dus ernstig teleurgesteld in wat er van Israël terecht is gekomen en stelde “ik kan ze wel schieten”. “Maar”, zo betoogde hij vanavond, “ik ben enigszins bekeerd, want kennelijk bestaat er naast het Israël waar ik een hekel aan heb gekregen ook nog een andere Israël dat de hoop en de verwachtingen van toen nog levend houdt. En dat vind ik fijn om te horen. Misschien komt het dan toch nog goed.”

Jan Schaake
22 mrt. 2019